

Belastingdienst

Jaarrapportage integriteit 2023

Belastingdienst

Voorwoord

In 2023 berichtten media veelvuldig over integriteitsvraagstukken binnen en buiten de rijksoverheid. Bij de Belastingdienst zijn integriteit en sociale veiligheid altijd van groot belang geweest, en deze blijven ook nu extra aandacht krijgen.

Maar wat verstaan we onder een veilig werkklimaat voor iedereen? En hoe zorgen we daarvoor? Het is belangrijk om daar met elkaar over te spreken. Want wat voor de één een grapje lijkt, gaat voor de ander echt te ver.

Vanuit onze kernwaarden staan we voor een integere organisatie en werken we voortdurend aan het versterken van integer gedrag. We werken elke dag met ruim 27.000 collega's voor alle burgers en bedrijven in Nederland. Daar zijn we terecht trots op. Niet-integer gedrag past daar niet bij en kan ook het vertrouwen in onze organisatie schade toebrengen.

De positie van de Belastingdienst is bijzonder. De bevoegdheid en middelen die wij dagelijks gebruiken, kunnen grote impact hebben op het leven van mensen. Dat brengt een extra grote verantwoordelijkheid met zich mee.

In deze jaarrapportage integriteit 2023 leggen we als organisatie verantwoording af. We geven inzicht in de staat van onze integriteit en de activiteiten die het afgelopen jaar zijn ondernomen om integriteit als belangrijk thema te blijven agenderen.

Peter Smink

Directeur-generaal Belastingdienst

In deze rapportage

Jaarrapportage in beeld	4
1. Integriteitsorganisatie Belastingdienst	5
Vertrouwenspersonen	6
Integriteitscoördinatoren	7
Interne meldpunten integriteit	7
Externe meldpunten integriteit	8
2. Inzet op integriteit in 2023	9
Overzicht activiteiten en resultaten	10
3. Signalen en integriteitskwesties in 2023	12
Signalen bij de vertrouwenspersoon	13
Integriteitsschendingen	14
Overzicht Klachtencommissie Ongewenste Omgangsvormen	15
Overzicht Commissie sociale veiligheid en integriteit Financiën	15

Jaarrapportage in beeld

Hoe ga je om met een integriteitsdilemma?

- 1 Bespreken
- 2 Signaleren
- 3 Melden

Integriteitsschendingen

103 geregistreerde
(vermoedelijke)
integriteits-
schendingen

Disciplinaire maatregelen

Er zijn disciplinaire maatregelen
getroffen tegen

19 medewerkers

Onze 3 ambities

Het versterken van bewust-
wording over (on)gewenste
omgangsvormen

Het creëren van een
veilig klimaat

Het verstevigen van het zicht
op integriteitsrisico's

Signalen

730 signalen

bij vertrouwenspersonen

Vertrouwenspersonen

Het netwerk van vertrouwenspersonen binnen
het ministerie van Financiën is kwantitatief en
kwalitatief op peil en bestaat uit

68 vertrouwenspersonen

1. Integriteitsorganisatie Belastingdienst

Vanwege onze bijzondere plaats in de maatschappij en onze grote verantwoordelijkheid is integriteit een belangrijke kernwaarde binnen de Belastingdienst. Iedereen moet erop kunnen vertrouwen dat de Belastingdienst zorgvuldig en integer met informatie en bevoegdheden omgaat. Voor dat vertrouwen is het nodig dat medewerkers van de Belastingdienst integer handelen. Dat hoort bij onze professionele verantwoordelijkheid en ons vakmanschap.

We hebben binnen de Belastingdienst regels en procedures. Enerzijds om gegevens te beschermen. Anderzijds om ervoor te zorgen dat integer handelen onderdeel is van onze manier van werken. Het kader voor die regels is de [Gedragscode Integriteit Rijk](#). Deze geldt voor alle medewerkers van het Rijk.

Het ministerie van Financiën bepaalde bovenop deze gedragscode [aanvullende accenten](#) op de voor onze organisatie extra belangrijke thema's. Ze raken namelijk de kernwaarden en staan in nauw verband met onze werkprocessen. Het gaat om het nakomen van fiscale en financiële verplichtingen, correct omgaan met (voor)kennis, vertrouwelijke en gevoelige informatie en een verbod op bepaalde nevenwerkzaamheden.

Soms is er geen duidelijk antwoord op de vraag of iets integer is. Binnen de Belastingdienst stimuleren we dan om in gesprek te gaan. Soms helpt het om iemand persoonlijk aan te spreken op zijn gedrag. Een andere keer is de situatie meer geschikt om in algemene zin te bespreken in je werk of je team. Met collega's praten over dilemma's kan helpen. Dit kan de kwestie in een vroeg stadium uit de wereld helpen. Maar soms is er een signaal of ook een formele melding of klacht nodig.

Hoe ga je om met een integriteitsdilemma?

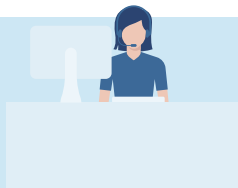
1 Bespreken met collega's

2 Signaleren bij je leidinggevende of een vertrouwenspersoon

3 Melden bij bijvoorbeeld het Meldpunt Integriteit Belastingdienst

De integriteitsorganisatie van de Belastingdienst is verweven in de gehele organisatie. Iedere leidinggevende is verantwoordelijk voor het uitdragen en handelen volgens het integriteitsbeleid van de Belastingdienst. Zij hebben een voorbeeldfunctie. Daarnaast hebben zij een belangrijke rol in het handhaven van de regels en zijn zij in principe het eerste aanspreekpunt bij het vermoeden van een integriteitschending. Leidinggevend en medewerkers worden hierin ondersteund door vertrouwenspersonen en integriteitscoördinatoren.

Vertrouwenspersonen

Het netwerk van vertrouwenspersonen binnen het ministerie van Financiën is kwantitatief en kwalitatief op peil en bestaat uit 68 vertrouwenspersonen. Daarvan werken er ruim 40 bij de Belastingdienst. Voor alle organisatieonderdelen zijn zo één of meer vertrouwenspersonen aanwezig. Leidinggevend en medewerkers kunnen bij hen terecht voor advies of met vragen over ongewenste omgangsvormen en vermoedens van integriteitschendingen.

De vertrouwenspersoon zorgt voor:

- **Support:** het opvangen, begeleiden, informeren, reflecteren en adviseren van medewerkers waar het gaat om ongewenst gedrag, mogelijke integriteitsschendingen en misstanden.
- **Voorlichting:** het voorlichten van medewerkers en leidinggevend over de rol en taken van de vertrouwenspersoon. Ook fungeert de vertrouwenspersoon als vraagbaak voor integriteitsvraagstukken en (on)gewenste omgangsvormen.
- **Signaleren:** het periodiek rapporteren over gesprekken en het signaleren van trends en aandachtsgebieden. Op basis daarvan voorziet de vertrouwenspersoon de werkgever en de ondernemingsraad gevraagd en ongevraagd van advies over integriteitsrisico's.

De landelijk vertrouwenspersoon coördineert het netwerk van vertrouwenspersonen binnen de Belastingdienst. De landelijk vertrouwenspersoon valt direct onder de secretaris-generaal van het ministerie van Financiën.

De vertrouwenspersonen voldoen aan de eisen die zijn vastgelegd in het [Kader Uniforme Basiseisen Vertrouwenspersonen Rijksoverheid](#) en gelden per 1 januari 2024.

Integriteitscoördinatoren

Binnen de Belastingdienst is er een netwerk van 14 integriteitscoördinatoren. Het netwerk wordt gecoördineerd door de centrale integriteitscoördinator. Elke directie¹ binnen de Belastingdienst heeft een eigen integriteitscoördinator. Zij dragen bij aan de preventie en bewustwording van integriteit. De integriteitscoördinator agendaert, coördineert en adviseert het management over de uitvoering van het integriteitsbeleid binnen de eigen directie. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij het management. Elke directie heeft sinds dit jaar een portefeuillehouder integriteit.² Zo heeft de integriteitscoördinator ook binnen het managementteam een aanspreekpunt.

Interne meldpunten integriteit

Meldpunt Integriteit Belastingdienst

Als een medewerker of leidinggevende een vermoedelijke integriteitsschending wil melden, dan kunnen zij terecht bij het Meldpunt Integriteit Belastingdienst. Dit meldpunt is per e-mail bereikbaar. Zodra de melding compleet is, informeert het Meldpunt Integriteit Belastingdienst de werkgever en het Onderzoeksbureau Integriteit Financiën. Het meldpunt ondersteunt de medewerker en/of de leidinggevende bij het bepalen van de vervolgstappen.

¹ De concerndirecties en corporate diensten Vaktechniek en Communicatie hebben gezamenlijk één integriteitscoördinator.

² De concerndirecties en corporate diensten Vaktechniek en Communicatie wijzen in 2024 elk een portefeuillehouder aan.

Onderzoeksbureau Integriteit Financiën

Het Onderzoeksbureau Integriteit Financiën is er voor heel Financiën. Dit onderzoeksbureau beoordeelt vermoedens van integriteitschendingen op onderzoekbaarheid en zorgt indien nodig voor dat onderzoek. Iedereen kan rechtstreeks melden bij het Onderzoeksbureau Integriteit Financiën. Dat geldt ook voor oud-medewerkers, inhuurkrachten en externen. Melden kan per e-mail en telefonisch. Het onderzoeksbureau is onpartijdig en staat voor objectief onderzoek naar mogelijke integriteitschendingen, misstanden of ongewenste omgangsvormen.

Klachtencommissie Ongewenste Omgangsvormen Financiën

Bij ongewenste omgangsvormen kunnen medewerkers ervoor kiezen een klacht in te dienen bij de Klachtencommissie Ongewenste Omgangsvormen Financiën. Medio 2024 komt er een rijksbrede klachtencommissie ongewenste omgangsvormen. Medewerkers van Financiën kunnen dan daar terecht.

Externe meldpunten integriteit

Commissie sociale veiligheid en integriteit Financiën

De Commissie sociale veiligheid en integriteit Financiën is een permanente, onafhankelijke externe commissie. Medewerkers en voormalige medewerkers van het hele ministerie van Financiën kunnen hier terecht voor advies over of melding van vermoedens van integriteitschendingen of misstanden.

De taken van de commissie zijn breed. Het is een aanvulling op de bestaande meldstructuur. De commissie gaat met elke melder in gesprek en voorziet de melder van informatie en advies. Daarnaast kan deze commissie doorverwijzen en meer informatie ophalen over de kwestie. Ook kunnen zij nader onderzoek doen. Verder adviseert de commissie de secretaris-generaal en directeurs-generaal gevraagd en ongevraagd over integriteitsbeleid, eventuele vervolgproucedures en te nemen maatregelen. De commissie doet verslag in een eigen jaarverslag.

Huis voor Klokkenluiders

Als een medewerker of leidinggevende een gevaarlijke, immorele of illegale situatie vermoedt op het werk, dan kan er sprake zijn van een misstand. Als het niet lukt om dit intern te melden – bijvoorbeeld wanneer er ‘zwaarwegende belangen’ zijn die een interne melding in de weg staan – dan kunnen medewerkers en leidinggevendenden gebruikmaken van de bepalingen in de [cao Rijk](#) en de misstand melden bij het [Huis voor Klokkenluiders](#).

2. Inzet op integriteit in 2023

Integriteit is een belangrijke waarde voor de Belastingdienst en vraagt blijvende aandacht. De afgelopen jaren investeerden we op verschillende manieren in het versterken van het integriteitsstelsel bij de Belastingdienst. Dit blijkt ook uit een recente evaluatie van de preventieve integriteitsvoorzieningen bij de Belastingdienst door de Audditdienst Rijk (ADR). Uit deze evaluatie blijkt dat het functioneren van deze voorzieningen is verbeterd.

“Een integere werkcultuur voor onze medewerkers, daar hebben we ons ook het afgelopen jaar voor ingezet. Dit faciliteren we door onze collega's bewust te maken van integriteitsdilemma's en ze mogelijkheden te geven om dilemma's aan te kaarten. Zo geven we onze collega's mee dat het belangrijk is dilemma's te bespreken met collega's, als dat niet helpt het signaal met de leidinggevende te bespreken en eventueel te melden. Met deze drie stappen werken we samen aan integere Belastingdienst. Een goed gesprek kan veel oplossen of een ander perspectief geven. Is het niet mogelijk om je dilemma met de leidinggevende te bespreken, dan staan onze vertrouwenspersonen klaar om je verder te helpen.”

Anouk Eisma – Coördinator Integriteit

Om het ambitieniveau op het gebied van integriteit bij de Belastingdienst stevig neer te zetten, werkten we in 2023 met een Tweejaarsplan Integriteit Belastingdienst. Hierin staan onze drie ambities die zijn geconcretiseerd in activiteiten.

Drie ambities

Het versterken van de bewustwording over (on)gewenste omgangsvormen.

Het creëren van een klimaat waarin medewerkers zich veilig voelen om (mogelijke) integriteitskwesties te bespreken en zo nodig te melden.

Het verstevigen van het zicht op integriteitsrisico's, zoals bijvoorbeeld het risico van frauduleus handelen of van ondermijning en het scheppen van helderheid over wanneer een incident een signaal is van een mogelijk risico.

Overzicht activiteiten en resultaten

Preventie en bewustwording

- Medewerkers en leidinggevenden zijn ondersteund bij het bespreekbaar maken van integriteit en dilemma's. Onder andere door hier aandacht aan te besteden tijdens de Week van de Integriteit. Voor leidinggevenden ontwikkelden we praktische tools om die bespreekbaarheid te vergemakkelijken. Zoals bijvoorbeeld de Leidraad voor leidinggevenden bij integriteitskwesties.
- De voorbereidingen zijn getroffen om de integriteitsmodule voor alle nieuwe medewerkers opnieuw te laten ontwikkelen. Zo laten we de verschillende integriteitsonderdelen in de onboarding beter op elkaar aansluiten. De module is in het najaar van 2024 gereed.
- Opstellen en actualiseren van brochures en intranetberichten om het bewustzijn van medewerkers en leidinggevenden over integriteitskwesties en -signalen te vergroten. Het gaat dan bijvoorbeeld om wat de Belastingdienst verstaat onder integriteit, maar ook om handreikingen over het adequaat handelen als medewerkers een signaal geven of om het op de juiste wijze begeleiden van betrokkenen over wie een melding gaat.

Actualiseren en evalueren van regelgeving en informatie

- Samen met het ministerie van Financiën actualiseerden en vereenvoudigden we hoofdstuk 13 van het personeelsreglement met daarin bijvoorbeeld de regeling over nevenwerkzaamheden.
- Ook is samen met het ministerie van Financiën het proces rondom fiscale integriteit verbeterd.
- Om medewerkers weerbaarder te maken tegen ondermijning ontwikkelden we een handreiking weerbaarheid met concrete handvatten en handelingsperspectieven. Verder zijn in afstemming met het Centraal Meldpunt Agressie en Geweld de procedures rondom aangiften bij de politie verbeterd.

Professionalisering van de netwerken van vertrouwenspersonen en integriteitscoördinatoren

- Alle vertrouwenspersonen hebben regelmatig overleg met de landelijk vertrouwenspersoon. Zij maken zo de knelpunten en professionaliseringsbehoeften kenbaar en ondernemen samen actie om knelpunten op te lossen.
- Voor startende vertrouwenspersonen is een inwerkprogramma ontwikkeld.
- Er is een professionaliseringsdag georganiseerd door vertrouwenspersonen, integriteitscoördinatoren en medewerkers van het Onderzoeksbureau Integriteit Financiën om zo de onderlinge samenwerking binnen het gehele ministerie te versterken.
- De rolbeschrijving van de integriteitscoördinator is geactualiseerd en geconcretiseerd. Deze is in januari 2024 vastgesteld.
- Er is een centrale integriteitscoördinator Belastingdienst. Deze heeft een coördinerende en faciliterende rol richting de decentrale integriteitscoördinatoren van de Belastingdienst. Ook fungeert de centrale integriteitscoördinator als sparringpartner en vraagbaak en draagt hij bij aan het versterken van het netwerk van de decentrale coördinatoren.

Rapportages en managementinformatie

- Het Onderzoeksbureau Integriteit Financiën en de Beveiligingsautoriteit realiseerden samen een nieuw meld- en registratiesysteem waardoor op één centrale plek alle meldingen op eenduidige manier worden geregistreerd.
- Aan de hand van actuele meldingsoverzichten van het Onderzoeksbureau Integriteit Financiën ontvingen alle directeurs en aangewezen adviseurs maandelijks overzichten van meldingen, onderzoeken en afdoeningen van integriteitsschendingen en misstanden.
- De managementteams van directies bespreken periodiek met de integriteitscoördinatoren de trends in de integriteitsschendingen. Ook bespreken zij hoe zij kunnen inzetten op preventie en bewustwording binnen de directie. Daarnaast bespreken ook de vertrouwenspersonen periodiek de waargenomen trends in de signalen die zij per directie hebben ontvangen.

3. Signalen en integriteitskwesties in 2023

In dit laatste hoofdstuk laten we zien hoeveel signalen en meldingen er in 2023 zijn geweest bij de vertrouwenspersoon en het Onderzoeksbureau Integriteit Financiën. Ook laten we zien hoeveel klachten er zijn ingediend bij de klachtencommissie Ongewenste Omgangsvormen en hoeveel meldingen de Commissie sociale veiligheid en integriteit Financiën ontving.

“Het aantal signalen bij de vertrouwenspersonen is in 2023 gestegen met 52%. Alhoewel de vraagstukken waar onze collega’s mee aankloppen heel vervelend zijn, zie ik toch iets positiefs in deze stijging. Want problemen los je niet op als je ermee blijft rondlopen. Medewerkers weten onze vertrouwenspersonen steeds beter te vinden. Wij zijn laagdrempelig, toegankelijk en bieden een luisterend oor. Wij doen het werk in alle anonimiteit en vertrouwelijkheid. Daardoor is dat wat wij doen niet altijd even duidelijk en zichtbaar in onze organisatie. Maar ik ben heel tevreden met wat de vertrouwenspersonen afgelopen jaar hebben bereikt. De driegesprekken met een medewerker en leidinggevende, waren een goede stap om spanningen weg te nemen. Ook de klankbordgesprekken die we voerden waren vaak al voldoende om collega’s weer op weg te helpen. Zij konden zo hun hart luchten. En wij geven aan welke weg ze kunnen bewandelen om te komen tot een oplossing.”

Raimond Roumimper – Landelijk vertrouwenspersoon

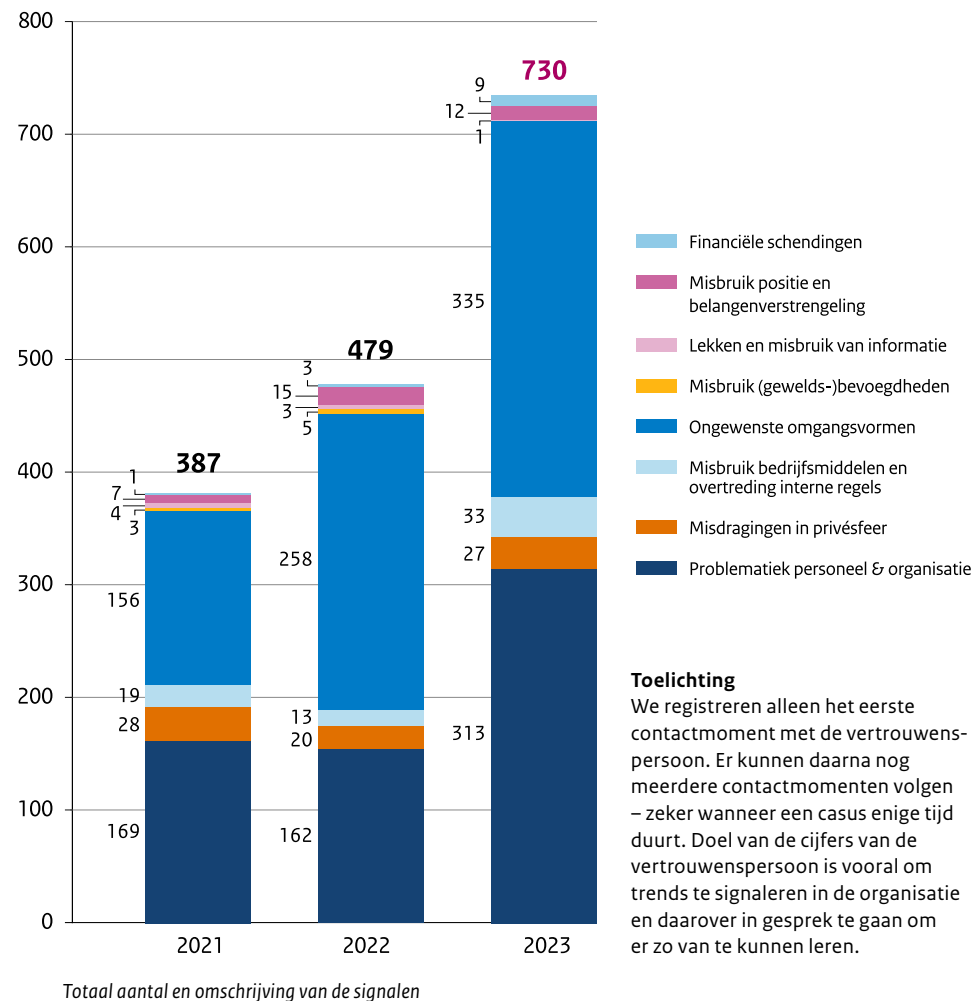
Signalen bij de vertrouwenspersoon

Er is een toename van het aantal signalen bij de vertrouwenspersoon. Van 479 in 2022 naar 730 in 2023. Een stijging van 52,4%. Het doel om de bekendheid van de vertrouwenspersoon bij medewerkers te vergroten, lijkt daarmee behaald te zijn. De vertrouwenspersoon is de eerste voorziening ná de leidinggevende om kwesties mee te bespreken.

Van de signalen ging 46% over ongewenste omgangsvormen en 43% over arbeidsverhoudingen. Bij 53% van de signalen was de leidinggevende onderwerp van de melding. Dit is mogelijk te verklaren doordat veel signalen over arbeidsverhoudingen gaan. Tegelijkertijd zijn er ook signalen die wijzen op onvrede over het functioneren van de Belastingdienst als geheel. Medewerkers spreken leidinggevendenden hierop aan, omdat zij verantwoordelijk zijn voor hun afdeling of team. Leidinggevendenden zijn in dat geval niet zelf het onderwerp van het signaal.

Opvallend is dat als de vertrouwenspersoon na een signaal een klankbord-gesprek initieerde, dit in 49% van de gevallen afdoende is geweest. Bij 12% vond een driegesprek plaats met de betrokkenen en in 2% van de gevallen is er doorverwezen naar het meld- en advieslandschap.

Soms geven medewerkers aan dat ze een melding niet willen doorzetten. Bijvoorbeeld omdat ze het doen van een formele melding bij een van de meldpunten spannend vinden of het gevoel hebben dat een melding hun loopbaan mogelijk negatief kan beïnvloeden. Het blijft daarom van belang aandacht te hebben voor het goede gesprek tussen medewerker en leidinggevende en medewerkers aan te moedigen zaken te bespreken, te signaleren en indien nodig te melden.

Integriteitsschendingen

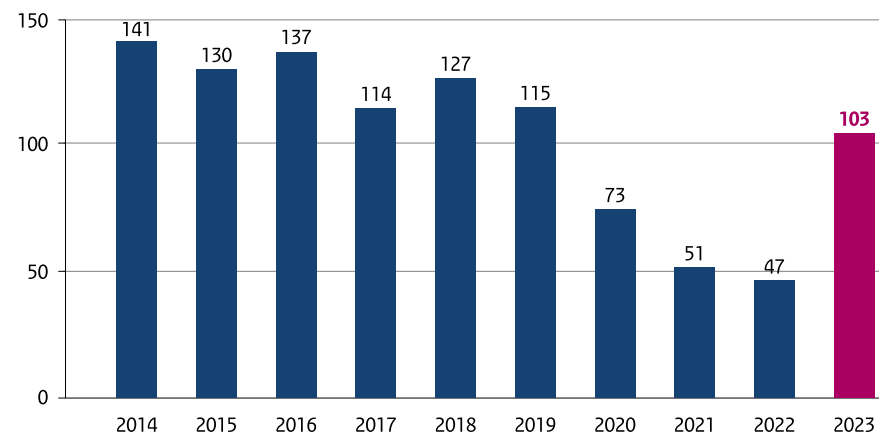
Ieder jaar rapporteren we over het aantal afgehandelde integriteitsschendingen. Daarbij gaat het zowel om vermoedelijke schendingen, als om schendingen die (deels) zijn aangetoond. Die vergelijken we met de voorgaande jaren, zodat we trends kunnen signaleren en duiden.

Er is een toename van het aantal geregistreerde schendingen: van 47 in 2022 naar 103 in 2023. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat er vanuit de Belastingdienst meer aandacht is over het nut en noodzaak van melden.

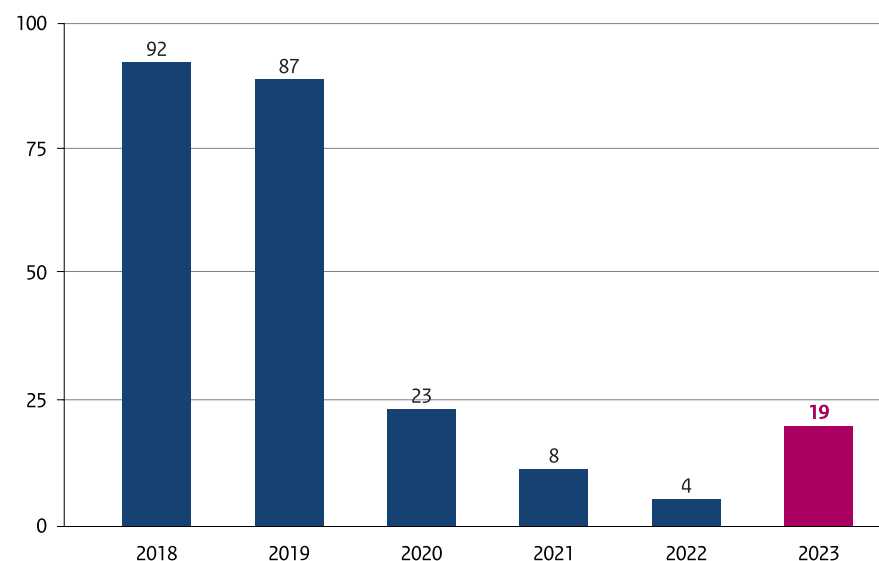
Ook valt op dat er meer vermoedelijke schendingen zijn over misbruik van bedrijfsmiddelen en het overtreden van interne regels. In 2022 waren dit er 5 en in 2023 waren dit er 26. Deze stijging komt doordat er via het Centraal Meldpunt Incidenten meer vermoedelijke schendingen zijn binnengekomen over verlies en diefstal van bedrijfsmiddelen zoals bijvoorbeeld de rijkspas, mobiele telefoon en laptop. Verder is er een beperkte stijging van het aantal schendingen over het niet nakomen van de fiscale verplichtingen. Van 5 in 2022 naar 11 in 2023.

Tegen 19 medewerkers namen wij disciplinaire maatregelen. Bij 5 is er een berisping opgelegd en bij 3 zijn de Individueel Keuzebudget-uren verminderd. Ook is er bij 1 medewerker een periodiek ingehouden en is bij 3 medewerkers de straf van verplaatsing opgelegd.

Bij 7 medewerkers is het dienstverband beëindigd. Sommige medewerkers namen na een disciplinaire procedure zelf ontslag of hun tijdelijke arbeidsovereenkomst werd niet verlengd. Dit telt niet mee in het aantal disciplinaire ontslagen.

Aantal (vermoedelijke) integriteitsschendingen Belastingdienst

Medewerkers die disciplinair zijn gesanctioneerd

Overzicht Klachtencommissie Ongewenste Omgangsvormen

De klachtencommissie Ongewenste Omgangsvormen ontving in 2023 in totaal 14 klachten. Daarvan zijn er 10 ontvankelijk verklaard, 2 niet ontvankelijk en 2 moeten nog worden beoordeeld. Van de 10 klachten zijn er 4 ongegrond verklaard, 5 worden nog behandeld en 1 is ingetrokken.

Een klacht is niet ontvankelijk als:

- Het onderwerp van de klacht niet valt binnen de reikwijdte van de bevoegdheid van de klachtencommissie.
- De klacht niet binnen een termijn van 2 jaar is ingediend.
- Vragen onbeantwoord blijven ter beoordeling van de ontvankelijkheid.
- De klacht niet tegen een persoon is gericht.

Overzicht Commissie sociale veiligheid en integriteit Financiën

Er zijn in 2023 in totaal 33 meldingen gedaan bij de Commissie sociale veiligheid en integriteit Financiën. Deze meldingen gaan over het hele ministerie van Financiën. Onduidelijk is hoeveel meldingen er vanuit de Belastingdienst zijn gedaan. Bij een groot deel van de meldingen is er sprake geweest van het ervaren van ongewenst of grensoverschrijdend gedrag. Dit was niet zelden samenvallend met een arbeidsconflict of de opvolging daarvan. Een tweede categorie meldingen die veel voorkomt gaat over de opvolging van een melding over een vermeende integriteitsschending of over ongewenst of grensoverschrijdend gedrag. De commissie doet verslag van haar werkzaamheden in een eigen jaarverslag.

Dit is een uitgave van:
Belastingdienst
Mei 2024